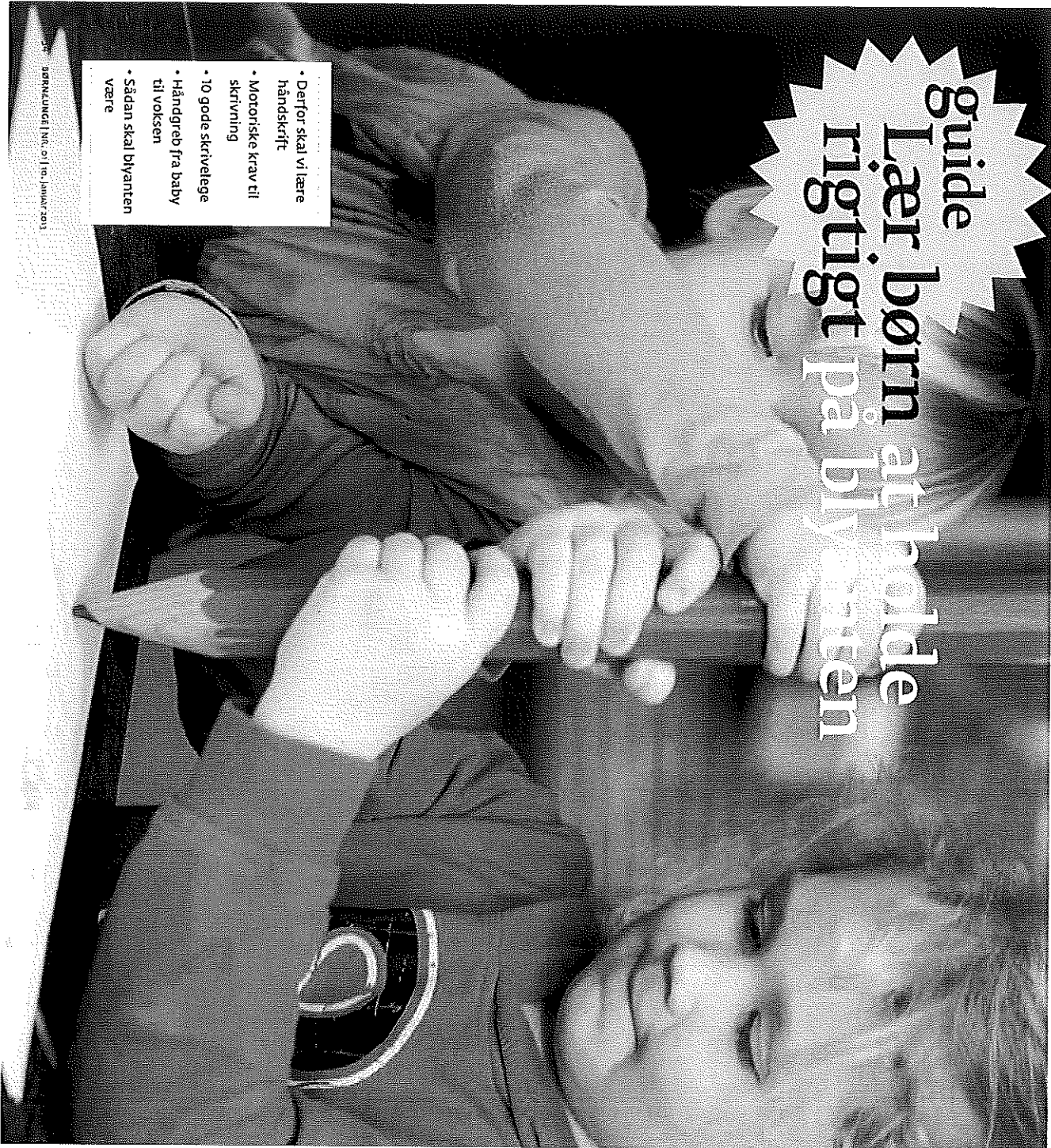

Guide Lær børn at holde rigtigt på blyanten

- Derfor skal vi lære håndskrift
- Motoriske krav til skrivning
- 10 gode skriveløse
- Håndgreb fra baby til voksen
- Sådan skal blyanten være

BØRN&UNGE | Nr. 01 | 10. januar 2013

Derfor skal vi lære håndskrift

Man har erklæret håndskriften for slemning dødt gennem 15-20 år, men den findes stadig. I jagen anden teknologi er så smart til at sætte mærker på et stykke papir som hånden. Derfor regner den sig perfekt til huskesedler, hurtige dagsoendrer, ledudvikling og noter i mængden af en tekst.

Med håndskriften gør man sig også fri af stram, så man kan skrive hvor som helst.

Håndskriften er vigtig for indlæringsgen. Af gamle bogstaver og ord i hånden

sætter spor i hjernen, og det hjælper eleven til at kunne huske ordene.

Det styrker svøm til at fordybe sig, når man skriver i hånden, fordi man først må tænke over, hvad man vil skrive, og derefter formulere sætningerne.

Man sætter et personligt præg på papiret med sin håndskrift. Barack Obama skrev således i hånden, da han udtalte sine varmeste følelser for det norske folk efter katastrofen på Utøya.

Kilde: Annie Hjort Pedersen

Børn skal lære at holde rigtigt på en blyant. Ellers får de ondt i fingre, arm, skulder og nakke. Forarbejdet begynder med skriveløse og tykke skriveløskaber i børnehaven.

Alt Henrik Sørensen, Bådebørn.dk/Foto: Jens Hassé

Pædagoger er dygtige til at arbejde med ritmisk og rytmisk, så børnene kan begynde at skrive. Når de er kommet, og så kommer børn i 0. klasse skal ikke kun kunne levere deres mundens bevægelser så præcist, at de kan udføre alle håndbevægelser. Håndens funktion skal også være så varieret, fleksibel og automatiseret, at den kan holde på en blyant. Og her kan børnehaverne gøre det en hånd bedre, mener lektor Annie Hjort Pedersen, som underviser i skrivning på læreruddannelsen i Hjørring.

"Jeg ser et svært skred i den måde, børn holder blyanten på. Når børn først har tilegnet sig et fast greb, er det svært at rette op på. Det betyder, at mange får ondt i fingre, arm, skulder og nakke, når de skriver i hånden," siger Annie Hjort Pedersen. Hun er forfatter til flere lærebøger om håndskrivning i skolen og ser konsekvenserne af dårlige skrivegreb hos mange af sine studerende.

"Mange flere end før 10 år siden bruger hele armen, når de skriver. I stedet for at lade fingermusklene arbejde dynamisk holder de krampagtigt på blyanten, og så kommer der ikke luft ud i fingrene, og afslussningen bliver ikke transporteret væk," siger hun. Det er en modsigelse at lære at holde rigtigt på en blyant, men pædagogerne kan støtte barnets udvikling undervejs.

"Man skal ikke bede børn om at gøre noget, de ikke helt magter. Derfor er det svært for pædagoger at rette på små børns skrivegreb. Men de skal holde øje med, hvordan skrivegrebet udvikler sig hos det enkelte barn, og om nødvendigt sætte ind med lege og aktiviteter, der stimulerer og udvikler fingermotorikken," siger Annie Hjort Pedersen.

Selvom børn ikke skal skrive ret længe ad gangen i børnehaven, er det vigtigt, at de får stille de rigtige skriveløskaber til rådighed. "Små børn skal ikke sidde med tynde blyanter. De skal skrive og lege med tykke redskaber, der passer til deres motorik. Det gælder også i de første skoleår," siger Annie Hjort Pedersen. ■

MOTORISKE KRAVTLI SKRIVNING

- Vi skal uden at tænke over det kunne sidde stabile på en stol, så vores energi frigives til selve skriveprocessen.
- De to isopstaldede skal samskubes, så den ene hånd kan skrive, mens den anden hjælper ved at holde og justere papiret.
- Øjenbevægelserne skal smidigt guide hånden under skrivning.
- Skrivebevægelserne skal på sigt forgå i fingre og ikke i skulder og albue.
- Vi skal kunne manipulere skrive-redskabet med tommel-, pege- og ringfinger, mens ring- og lillefinger stabiliserer grebet ind mod de andre fingre og mod bordet.

- Vi skal kunne finjustere grebet udad og indad ved at manipulere blyanten på plads med fingerbevægelser. Vi skal kunne vende blyanten i hånden og eventuelt trykke en stift ud på stiftblyanten.
- Vi skal kunne gradueret, hvor mange kærter vi bruger, når vi for eksempel bruger en hånd blyant eller en blytuss.
- Vi skal kunne udføre oprimske skrivebevægelser, når vi skal lære at skrive sammenhængende skrift.
- Hukommelse for den koretiske model dannet grundlaget for udformningen af bogstaver og ord. Det er, som om det er fingrene, der husker.

Kilder: Sørensen forældre, barnepædagogik, gennemskrift, gennemskrift.

10 gode skrivlege

1. Skriv i luftem med pegefingeren.
2. Skriv på håndens ryg.
3. Skriv med kinden på leggestuens fliser.
4. Skriv i sand.
5. Skriv med fingermaling.
6. Skriv i tyk sæbe på glat papir.
7. Skriv på stort papir uden flinger.
8. Form bogstaver i ler, modelleirovoks eller trykledgi. Leg med disse materialer stimulerer både følsomheden og finmotorikken, hvilket er gavnligt for den udvikling, der skal til for senere at kunne holde på blyanten.
9. Mærk bogstavernes form på sandpapir.
10. Vis, hvordan man skriver i hånden, når du skriver kort med mere ord som mor og far til børnene.

Kilde: Anne-Hjør Rasmussen

Kilde: Peter Høvel

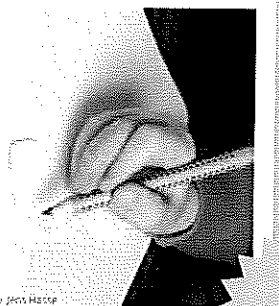
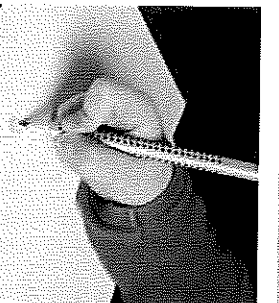
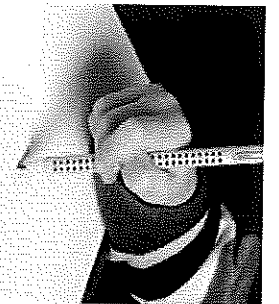
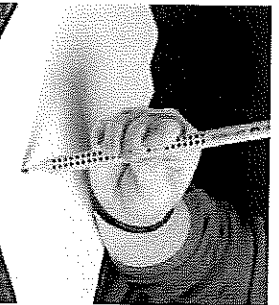
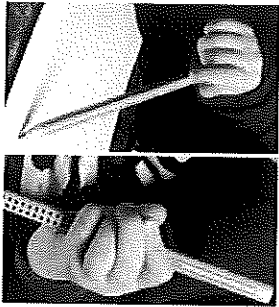
Pædagoger hjælper skriverebet på vej ved at stille de rigtige redskaber til rådighed. Her spiller både størrelse, form og bly en rolle.

Sådan skal blyanten være

1. Små børn skal ikke skrive med tynde blyanter. De har langt nemmere ved at holde på tykke blyanter, farver og tusser.
2. En rund blyant er svært at holde på, fordi fingrene glider nedad. Stabile låver en blyant med små klorter i, som sikrer, at fingrene placeres naturligt. Der er små fordybninger hele vejen op ad blyanten, så man kan blive ved at bruge den, selvom man spidser den. Blyanten findes både til højre- og venstrehåndede.
3. En trekantet blyant med små, dupper fra Faber-Castell sikrer også et fast greb. Blyanten findes både i en almindelig udgave til voksne og en tykkere til børn. Der er også trekantede farveblyanter og tusser.
4. Blyet må ikke være for hårdt, for så skal barnhånden trykke kraftigt for at få det til at smilke af. Det er bedst at bruge medium bly til små børn.
5. Farver og tusser skal også have en fælon, der støtter det ergonomisk rigtige skrivegreb.
6. Hvis der sidder en tung figur (til pynt fx) på toppen af en lang blyant, holder barnet anspændt på blyanten og har svært ved at styre den.

Kilde: Anne-Hjør Rasmussen

Håndgreb fra baby til voksen

Kilde: Peter Høvel

1. Når børn på et år til to år begynder at blyanten med en krybrett, holder de midt på mellemfingeren opad, eller også griber de over blyantens top med alle fingre, så tommelfingeren vender nedad. Det hedder henholdsvis tværgreb og løsgreb. I begge tilfælde bevæger barnet først og fremmest blyanten ved hjælp af arm og skulder.

2. To- til treårige placerer fire fingre over blyanten og tommelfingeren under og ofte med en lidt strakt pegefinger mod over blyanten. Dermed begynder de at støtte håndens bevægelser med pegefingeren, men hånd og underarm hviler stadig ikke på bordet.

3. Børn på tre til fire år har ofte et finger- eller spidsgreb, også kaldet penslignegreb. De holder på blyanten, som når man maler. Det vil sige med fire fingre over blyanten og tommelfingeren under. De tegner stadig med hele armen.

4. Man ser ofte et fingerspidsgreb, hvor den tre- til fireårige tager med blyantens tommel- og pegefinger og sætter de tre andre fingre under pegefingeren, så håndryggen nærmest vender lodret. Dermed styrer barnet med pege- og tommelfinger, men hviler stadig ikke armen på bordet.

5. Efterhånden holder det tre- til fireårige pegefingret, mens de tre andre fingre ligger bøjet ind bagved. Det kaldes tommelkløftegreb, fordi blyanten ligger i kløften mellem tommel- og pegefingret. Til at begynde med holder barnet højst på blyanten, men i fire- til femårsalderen dukker det lave tommelkløftegreb op, hvor barnet holder blyanten tæt ved spidsen. Her kommer hånd og underarm udviklingsligt til at hvile på bordet.

6. I fem- til seksårsalderen bliver fingrene i stætkrø og længere, og barnet udvikler det halvsupinerede greb, som voksne bruger, og som gør det muligt at variere fingrens bevægelser. På en trekantet blyant vil fingrene være placeret sådan, at pege- og tommelfingeren befinder sig på hver sin flade med en lille passage imellem de to fingre, så blyanten hviler på pegefingernes grundlæggende håndled. Langefingeren placeres på den trekantede blyants sidste flade cirka to centimeter fra spidsen, så spidsen på de tre skrivefingre ligger omtrent ud fra hånden. Ring- og lillefinger bøjes let ind under hånden og støtter håndens stilling.

7. De fleste seks- til syvårige holder blyanten med et halvsupineret greb, og der dukker ingen nye greb op. Men de skal fortsat tegne og skrive for at stabilisere de nye bevægelser. De bør ikke holde blyanten fastere, end at man kan smutte den ud af hånden, for så bruger de kun de små muskler inde i hånden, mens et hårdt greb også inddrager bøjlemusklerne i underarmen.

Kilder: Anne-Hjør Rasmussen samt blyantens design og udvikling af Lars Søgaard og Sørensen.